

**Majandus- ja kommunikatsiooniministri 6. aprilli 2005. a määruse nr 42
„Võrguteenuste kvaliteedinõuded ja võrgutasude vähendamise tingimused
kvaliteedinõuete rikkumise korral“ muutmise määruse eelnõu seletuskiri**

1. Sissejuhatus

Määruse eelnõuga ajakohastatakse ja täpsustatakse määruses sätestatud kvaliteedinorme, tagatakse tarbijate õiguste parem kaitse ning eristatakse kvaliteedinõuete tagamisel olemuslikult tarbijate ja tootjate elektripaigaldisi.

Määruse eesmärgiks on muuta võrguteenuste kvaliteedinõudeid sätestav regulatsioon täpsemaks ning ajakohastada määrust paremini vastama elektritarbijate ja –tootjate tänapäevastele ootustele teenuse kvaliteedis.

Samuti täpsustatakse määramatu jõu käsitlust. Muudatuste tulemusena on paremini määratletud loodusnähtustest põhjustatud sündmused ning nende algus- ja lõppajad. Samuti täpsustatakse põhimõtet määramatu sündmuse korral, kui see on teadlikult pahatahtlikult põhjustatud.

Eelnõu ning seletuskirja valmistasid ette Kliimaministeeriumi energeetikaosakonna energiatõhususe ekspert Liis Kilk (liis.kilk@kliimaministeerium.ee), varustuskindluse nõunik Kristjan Kaldmaa (kristjan.kaldmaa@kliimaministeerium.ee) ja nõunik Regina Hermandi (regina.hermandi@kliimaministeerium.ee). Eelnõu ja seletuskirja juriidilist kvaliteeti kontrollis Kliimaministeeriumi õigusosakonna nõunik Anna-Liisa Kotsjuba (anna-liisa.kotsjuba@kliimaministeerium.ee). Keeletoimetaja oli Justiitsministeeriumi õigusloome korralduse talituse keeleteimetaja Aili Sandre (aili.sandre@just.ee).

Eelnõuga muudetakse majandus-ja kommunikatsiooniministri 06. aprilli 2005. a määrust nr 42 „Võrguteenuste kvaliteedinõuded ja võrgutasude vähendamise tingimused kvaliteedinõuete rikkumise korral“ (RT I, 28.08.2021, 10). Alates 01.07.2023 kuulub määrus kliimaministri vastutusalasse.

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Määruse eelnõu koosneb 6 punktist. Järgnevalt on toodud muudatuste selgitused muudetud punktide lõikes.

Punktiga 1 lisatakse paragrahvi 3 lõige 2¹, et luua õigusselgust, sest plaaniliste katkestuste korral tehakse tarbijate häiringute minimeerimiseks võimalusel töid näiteks järjestikustel öistel aegadel, seetõttu kohaldatakse jätkuva katkestuse põhimõtet vaid rikestest tingitud katkestustele. Vastasel juhul ei motiveeriks see näiteks võrguettevõtjaid planeerima plaanilisteks töödeks vajalikke katkestusi öistele aegadele, mis tarbijaid kõige vähem häiriks, sh. silmas pidades seda, et tööde tegemiseks viiakse elektrivõrk sageli reserveerivale skeemile ehk nõrgestatud režiimi ning see kestaks sel juhul kauem, kuna alati ei ole võimalik töid osadeks jaotades normaalskeemi taastada.

Punktiga 2 täpsustatakse, kuidas paremini määratleda erakorralise sündmuse väljakuulutamise aluseid. See tähendab, et milliste alusandmete põhjal ja mis ajahetkel otsustatakse, millal on

tegemist sündmusega, mida võrguettevõtja objektiivselt ei suuda ära hoida. Muudatuse eesmärkideks on otsustusprotsessi suurem läbipaistvus ja parema õigusselguse loomine.

Määramatu jõu lõppemise hetke määramine on olnud suhteliselt subjektiivne ning paratamatult on see kaasa toonud küsimusi selle tõlgendamises. Praegu kehtiv määrus ei sätesta ega määratle täpselt vääramatu jõu lõppemise hetke ning antud juhul peab võrguettevõtja jätkuvalt lähtuma mõistlikkusest ja heast tavast.

Võrreldes varasemaga eemaldatakse lõikest sõna „sõjategevus“. Selle tulemusel on lõige seotud ainult loodusnähtustest tulenevate määramatute mõjudega. Mõjude kirjelduseks on loodud ka eraldi määruse lisa, kus sätestatakse sündmuse alguse ja selle lõppemise põhimõtted. Joonisel 1 on välja toodud Keskkonnaagentuuri ülevaade loodusnähtustest ning nendega kaasnevatest kahjustest. Kui loodusnähtus ületab teatud piirid, näiteks esineb iiliti väga suurt tuulekiirust, siis tegemist on määramatu mõjuga.

Loodusnähtus	Kaasnevad kahjud
Maru, orkaan , tuule kiirus 30 m/s ja üle selle või iiliti 35 m/s ja üle selle	Murduvad suured puud või kistakse juurtega välja, hoonetel suured purustused, orkaaniga (alates 32,7 m/s) kaasnevad katastroofilised purustused
Trombe.e. keeristorm	Tavaliselt piiratud maa-alal suured purustused nii metsas kui hoonetel
Sajuhulk 30 mm 1 tunni või lühema aja vältel (paduvihm) või sajuhulk 50 mm ja üle selle 12 tunni või lühema aja vältel	Võib põhjustada teede, tänavate ärauhumist, liiklusseisakuid, vesi võib tungida keldritesse ja tunnelitesse
Tugev lumesadu , sajuhulk 20 mm ja üle selle 12 tunni või lühema aja vältel	Liiklustakistused või liikluse seiskumine, piiratud nähtavuse tõttu liiklusõnnetused
Tugev tulsik , lumesadu ja tuule kiirus valdavalt üle 15 m/s 12 või enama tunni vältel	Liiklustakistused või liikluse seiskumine, piiratud nähtavuse tõttu liiklusõnnetused
Ohtlik jääde , diameeter 20 mm ja üle selle	Kommunikatsiooniliinide purunemine jääte raskuse all, massilised liiklusõnnetused liibeduse tõttu
Jää ja sulalume ladestumine , diameeter 35 mm ja üle selle	Kommunikatsiooniliinide purunemine ladestuse raskuse all, massilised liiklusõnnetused liibeduse tõttu
Ohtlik rahe , diameeter 20 mm ja üle selle	Klaaskonstruksioonide purustused, taimekahjustused
Kõva pakase (–32 °C) või suure kuumuse (33 °C) püsimine 5 või enama päeva vältel	Inimkaotused, kommunikatsiooniliinide katkemised
Eriti kõrge mereveetase	Rannarajatiste ülejutus

Joonis 1. Loodusõnnetused (Allikas: Keskkonnaagentuur)

Samuti on määruse lisas esile toodud projekteerimismorme ületavad piirid jäite ja tuule puhul. Alates nendest piiridest suureneb tõenäosus katkestuste tekkimiseks, kuna ilmastikuolud on keerulised ja võivad kaasa tuua taristule suuremaid kahjustusi.

Punktiga 3 luuakse eraldi lõige tahtliku jõu põhimõtete kirjeldamiseks katkestuste likvideerimisel. Kuna tänapäeval on sõjategevuse piir hägustunud ning tulevikukonflikte iseloomustavad üha enam hübriidsed ohud, siis on määruse tasandil vajalik sätestada keskne loogika ja lähenemine olukordadeks, kui aset peaks leidma sündmus, mille eesmärk on halvata või hävitada taristut ja juhtsüsteeme.

Praegust määrust täiendatakse uue lõikega, mis sätestab, et tahtlikult toime pandud sündmuse korral, juhul kui selle tulemusel katkeb juhtsüsteemide toimimine või leiab aset taristu ulatuslik häving, tuleb sellest tulenev katkestus likvideerida esimesel võimalusel. See katab nii hübriidseid ohte kui ka sõjategevust. Sõna „sõjategevus“ võetakse määrusest välja.

Siseturvalisuse arengukava märgib, et esile kerkinud hübriidohud ei tunne riigipiire ning nende allikaid, nii riiklikke kui mitteriiklikke on traditsioonilistest julgeolekuohtudest raskem

tuvastada.¹ Hübriidohud on haavatavused, mida tekitab ja kasutab ära ründav pool erinevate meetodite abil eri valdkondades, et saavutada soovitud eesmärgid.² Hübriidohtude kohta seoses kriitilise energiainfrastruktuuriga toob Euroopa Komisjon esile näiteks terrorirünnakud, sabotaaži, vandalismi, mille eesmärk on kas hävitada, häirida või üle koormata infrastruktuuri. Samuti tuuakse esile küberrünnakute ohtu, mille eesmärk võib olla häirida või hävitada taristut.³

Punktiga 4 muudetakse paragrahvi lõike 5 punkti 2 nõudeid selliselt, et jaotusvõrguettevõtjal tuleb rikketest põhjustatud katkestus kõrvaldada senise kolme ööpäeva asemel ühe ööpäeva jooksul juhul, kui tarbimiskoha elektritoide on tagatud ühe 110 kilovoldise trafo või liini kaudu, sest ühiskonna ootused elektrivõrgu töökindlusele ja tööde teostamise tõhususele on kasvanud. Mõistetakse, et näiteks tervet maakonda tabava jäitevihma korral vm äärmuslike ilmastikuolude tagajärjel ei ole teostatav suures ulatuses 110 kilovoldiste liinide tööd taastada, kuid selleks on omakorda ette nähtud lõikes 3 toodud tingimused.

Katkestuse kõrvaldamise kord ja nõuded sätestatakse teistes määruse „Võrguteenuste kvaliteedinõuded ja võrgutasude vähendamise tingimused kvaliteedinõuete rikkumise korral“ sätetes, sealhulgas võrgutasu vähendamine elektrivarustuse kindluse nõuete rikkumise korral (määruse § 7).

Punktiga 5 lisatakse lõikele 5 punkt 3 eesmärgiga eelkõige ühtlustada põhivõrgule ja jaotusvõrgule rakenduvaid kvaliteedinõudeid, kuid teisalt, et arvestada hajatootmise kiireneva kasvuga Eestis. See on kahtlemata oluline Eesti võetud taastuvenergia eesmärkide saavutamise kontekstis, kuid olemuslikult vaid tootjapaigaldiste rohkuse tõttu ei tohiks kannatada tavalise elektritarbija õigused. Tootjatel, kelle jaoks on vajalik avariilise rikke likvideerimise aega vähendada, on võimalik liitumisprotsessi käigus valida oma varustuskindluse vajadustest lähtuva sobiva katkestusajaga võrguühendus, s.o kas ühepoolse toitega liitumispunkt või reserveeritud liitumispunktiga tarbimiskoht.

Punktiga 6 muudetakse paragrahvi lõikeid 6 ja 7.

Lõiget 6 muudetakse sarnaselt eesmärgiga ühtlustada põhivõrgule ja jaotusvõrgule rakenduvaid kvaliteedinõudeid ning eristada olemuslikult tarbimis- ja tootmissuunaliste liitujatele kehtestatud kvaliteedinõudeid. Kliendil on võimalik tagada oma tarbimiskohas varustuskindluse kriteeriumid kombineerides liitumispunktide arvust lähtuvalt vajalik toitekindlus ilma ühiskonnale mittevajalike investeeringuteta.

Lõiget 7 muudetakse, et võimaldada võrguettevõtjal vajadusel kümne aasta jooksul tootmissuunalise elektripaigaldise puhul katkestust kuni 30 päeva ulatuses, mis võimaldaks teostada suuremahulisi töid piirkonnaalajamas vm. Sõltuvalt töö liigist võib tekkida vajadus viia läbi üks suuremahuline (kuni 30 päeva) töö või mitu eraldiseisvat väiksemat (2-3 päeva) tööd.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõul ei ole puutumust EL-i õigusaktidega.

---

¹ [Siseturvalisuse arengukava 2020-2030](#). Tallinn

² Sazonov, V. 2022. [Hübriidsõjad ja hübriidsed ohud: kas nende kaardistamiseks oleks vaja andmebaasi?](#) Sisekaitseakadeemia: Tallinn

³ Euroopa Komisjon, 2023. [Fortifying defence: strengthening critical Energy infrastructure against hybrid threats](#).

4. Määruse mõjud

Teadaolevalt ei nõua kvaliteedinõuete määruse eelkirjeldatud ulatuses muutmine võrku seni ettenähtutele lisaks täiendavaid investeeringuid. Elektrilevi esitles 2023. aasta lõpus oma pikaajalist jaotusvõrgu arengukava aastani 2035, kus oli selgelt välja toodud eesmärk ilmastikukindla võrgu osakaalu suurendamiseks, vähendamaks erakorralistest ilmastikuoludest tulenevat mõju elektrivõrgule (maakaablite uuendamine, paljasjuhtmeliste õhuliinide asendamine maakaablitega või kaetud juhtmetega).

Määrus omab kaudselt positiivset mõju Eesti julgeolekule. Uute muudatuste tulemusel selginevad põhimõtted katkestuste likvideerimisel. Sisuliselt on selgemini eristatavad põhimõtted määramatu jõu määratlemisel, kas tegemist on loodusnähtustest tulenevate sündmustega või siis inimese poolt tahtlikult toime pandud sündmustega.

„Siseturvalisuse arengukava 2020-2030“ toob esile, et tulevikukonflikte iseloomustavad üha enam hübriidsed ohud, mille eesmärk on haavata ühiskonna toimepidevust.⁴ Hübriidohud on haavatavused, mida tekitab ja kasutab ära ründav pool erinevate meetodite abil eri valdkondades, et saavutada enda eesmärgi.⁵ Euroopa Hübriidohtude Vastane Oivakeskus toob esile, et rünnakud kriitilisele infrastruktuurile ja selle häirimised kuuluvad samuti hübriidohtude alla.⁶ Kogu infrastruktuur, mis on seotud elektrivarustuskindluse tagamisega, kuulub kriitilise infrastruktuuri alla. Rünnakuteks ja häirimisteks võivad olla näiteks sabotaažid, küberrünnakud, vandalism, terroriaktid ja kõik muud tegevused, mille eesmärk on kahjustada elektriga varustatust Eestis. Määruse positiivne mõju väljendub selles, et arvesse on võetud ka hübriidseid ohte. Tahtlikult põhjustatud sündmused võivad olla nii hübriidsed (toimepanijat on raske või võimatu tuvastada) kui ka sõjategevusega seotud sündmused (näiteks on selge sündmuse toimepanija riik või rühmitus).

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, eeldatavad kulud ja tulud

Eelnõu rakendamiseks täiendavaid kulusid ega tulusid riigi eelarvele või kohaliku omavalitsuse üksuse eelarvele ei teki.

6. Määruse muudatuste jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu esitatakse eelnõude infosüsteemi EIS kaudu kooskõlastamiseks Riigikantseleile, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile, Kaitseministeeriumile ja Rahandusministeeriumile. Ettepanekute esitamiseks saadetakse eelnõu Konkurentsiametile, Keskkonnaagentuurile, Elering AS-ile, OÜ-le Elektrilevi, OÜ-le Viru Elektrivõrgud, Eesti Elektritööde Ettevõtjate Liidule ja Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametile.

---

⁴ [Siseturvalisuse arengukava 2020-2030](#). Tallinn

⁵ Sazonov, V. 2022. [Hübriidsõjad ja hübriidsed ohud: kas nende kaardistamiseks oleks vaja andmebaasi?](#) Sisekaitseakadeemia: Tallinn

⁶ [Hybrid threats as a concept](#). Hybrid CoE